

Informasjon om studenters muligheter for tilrettelegging av studiesituasjonen

Praksisprosjekt, våren 2013

Program for ergoterapi, BET-10

Jannicke Larsen Hustad

Kay Børge Torset

Malin Bostad Ingebrigtsen

Mari Solem Grønli

Modulveileder:

Eva Magnus

Praksisveileder:

Oddrun Bollingmo

Innholdsfortegnelse

1. Introduksjon.....	2
1.1 Bakgrunn og offentlige føringer.....	3
1.2 Høyere utdanning i dag	5
1.3 Hvordan er informasjonen lagt fram for studenter ved HiST.....	5
1.4 Forskjellen mellom universell utforming og tilrettelegging.....	6
2. Kunnskap om studenter med funksjonsnedsettelse.....	7
3. Teori	9
4. Metode.....	11
4.1 Litteratursøking	11
4.2 Intervju	12
5. Resultat av intervju med studenter	15
5.1 Samtale med webansvarlig.....	17
6. Diskusjon	18
6.1 Tilrettelegging og universell utforming av informasjon.....	20
7. Avslutning	21
8. Litteratur.....	23
9. Vedlegg 1	26
9.1 Vedlegg 2	27
9.2 Vedlegg 3	29
9.3 Vedlegg 4	30
9.4 Vedlegg 5:.....	32

1. Introduksjon

Vi fikk i oppdrag av Høgskolen i Sør-Trøndelag (HiST) å se nærmere på om studenter med funksjonsnedsettelse får den informasjonen de trenger om hvilke rettigheter og muligheter de har for en tilrettelagt studiehverdag. Vårt mål for dette prosjektet var å komme frem til nye gjennomførbare måter for å gjøre muligheter for tilrettelegging kjent for nye studenter. Det finnes både synlige og usynlige funksjonsnedsettelse, deriblant synshemninger, hørselshemninger, bevegelseshemninger, lese- og skrivevansker, nerveskader eller psykiske problemer (Rognaldsen, 2012). På grunn av dette ville vi se nærmere på hvordan informasjon om en tilrettelagt studiehverdag formidles og om den eventuelt kan formidles på en bedre og mer effektiv måte, slik at informasjonen når frem til alle. For å oppnå målet vårt måtte vi først sette oss inn i politiske føringer, stortingsmeldinger (St.meld.) og lover som omhandler studenter med funksjonsnedsettelse sine rettigheter til tilrettelegging og økonomisk støtte. Videre måtte vi sette oss inn i aktuell litteratur og forskning om studenter med funksjonsnedsettelse. Vi ville i tillegg ta kontakt med HiST sine webdesignere for å få deres synspunkter på hvordan informasjonen er formidlet, og hvordan den eventuelt kan legges frem på en bedre måte. Vi ville også innhente informasjon om formidling av informasjon fra den viktigste kilden av alle, nemlig de aktuelle studentene som har en funksjonsnedsettelse.

For å finne ut hvilken informasjon studenter med funksjonsnedsettelse hadde rett på ville vi se på hva politikken og lovene, både de nasjonale og internasjonale sa om dette. Vi satte oss i tillegg inn i Norges offentlige utredninger. Ut ifra den informasjonen vi da fikk gjennom lovverk, forskning og litteratur kunne vi forme spørsmål som vi kunne bruke til å intervju studenter ved HiST som hadde behov for tilrettelegging av studier og studiesituasjon. Intervjuene kunne si oss noe om studentene mente de fikk god nok informasjon om sine rettigheter og muligheter, og om de hadde noen synspunkter på hva som kunne gjøres annerledes i forhold til formidling av informasjon. Videre ville vi få kontakt med de som utviklet skolen sine nettsider, for å høre hvordan de syntes at det fungerte og om de hadde noen tanker om hvordan formidlingen eventuelt kunne bedres.

1.1 Bakgrunn og offentlige føringer

I dette kapittelet vil vi komme med informasjon om politiske føringer og lover som danner grunnlaget for rettighetene til studenter med funksjonsnedsettelse.

I følge FNs menneskerettserklæring art. 26.1, skal det være lik adgang for alle til høyere utdanning på grunnlag av kvalifikasjoner.¹ Her samsvarer Norges mål med de internasjonale målene om å overholde disse bestemmelsene. I 1998 sluttet også Norge seg til UNESCOs «Declaration on Higher Education for the 21. Century». Den inneholdt en handlingsplan, der landene ble bedt om å legge til rette for deltakelse fra ”utsatte” grupper.²

I Norge er det slik at alle skal ha lik rett til høyere utdanning, men det viser seg at de virkemidler som ble brukt for å inkludere studenter med funksjonsnedsettelse til å ta en høyere utdanning ikke fungerte godt nok (NOU 2001:22). De virkemidler Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet har tatt i bruk i høyere utdanning er for svake, og utdanningsinstitusjonene mangler tilstrekkelig forståelse for hva som skal til for å gi et tilbud til studenter med funksjonsnedsettelse. Dette er virkemidler som manglende konsulenttjenester, manglende pedagogisk og fysisk tilrettelegging, manglende tilbud om bolig og transport og studiefinansiering.

Bakgrunnen for utarbeiding av denne rapporten er undersøkelser og forskningsrapporter tatt fra de siste årene, som har et fokus på tilgjengeligheten til og informasjon om høyere utdanning. Dette gjaldt da først og fremst for personer med usynlige funksjonsnedsettelse som gjorde høyere utdanning vanskelig å gjennomføre eller utilgjengelig (Rognaldsen, 2012). Vi har i denne oppgaven prøvd å se på om grunnene til dette er funksjonsnedsettelsen selv, utformingen av studiestedet eller om det kan være mangel på tilgjengelig informasjon om rettigheter og muligheter til å få tilrettelagt studiehverdagen. I følge Blikksvær og Hanssen (2005) har personer med funksjonsnedsettelse lavere utdanningsnivå enn den øvrige befolkningen. Dette gjør da at personer med funksjonsnedsettelse har lettere for å havne utenfor arbeidsmarkedet.

¹ <http://www.un.org/en/documents/udhr/index.shtml#a26>

² <http://www.regjeringen.no/nb/dep/ad/dok/nouer/2001/nou-2001-22/13/9/3.html?id=365108>

Med St.meld. 40. fra 2002 – 2003 ville regjeringen minske gapet mellom samfunnets krav og individets forutsetninger (GAP-modellen). «*Med nedsatt funksjonsevne menes tap av eller skade på en kroppsdel eller i en av kroppens funksjoner*» (St.meld. 40). I følge denne stortingsmeldningen er det flere faktorer som kan vanskeliggjøre tilgangen til høyere utdanning, for eksempel informasjon om studieplan, opptak, skolestart og manglende rådgivning i forhold til tilrettelegging av omgivelser og studiesituasjon, samt pedagogiske tilrettelegginger. Verdier som selvbestemmelse, likeverd, aktiv deltagelse samt personlig og sosialt ansvar er et stort fokus i denne stortingsmeldingen.

Kvalitetsreformen ble iverksatt høsten 2003 hvor et av målene er å gjøre høyere utdanning lettere tilgjengelig for alle, samt å øke kvaliteten og innholdet i utdanningen. I tillegg ville man også gi studenter tettere oppfølging, nye eksamens- og evalueringsformer og nye studiestøtteordninger (Kunnskapsdepartementet, 2007).

For å senke barrierer innen høyere utdanning, og for å gjøre høyere utdanning mer tilgjengelig for alle, kom det i 2005 en lov om universiteter og høyskoler (universitets- og høyskoleloven). I denne lovens § 4-3, ledd 5 står det at «*Institusjonen skal, så langt det er mulig og rimelig, legge studiesituasjonen til rette for studenter med særskilte behov. Tilretteleggingen må ikke føre til en reduksjon av de faglige krav som stilles ved det enkelte studium*» (Universitets- og høyskoleloven, 2005).

Plan og bygningsloven (2008) har som formål om å ivareta prinsippet om universell utformning. «*Universell utformning er en strategi for planlegging og utforming av produkter og omgivelser for å oppnå et inkluderende samfunn med full likestilling og deltagelse for alle*» (Miljøverndepartementet, 2007). Sett i sammenheng med høyere utdanning, stilles det derfor krav til at omgivelsene ved studiet kan brukes av alle. Universell utformning skal derfor bidra til en inkluderende studiesituasjon, både sosialt og læringsmessig. I Diskriminerings- og tilgjengelighetsloven fra 2008 (DTL) heter det at «*Lovens formål er å fremme likestilling og likeverd, sikre like muligheter og rettigheter til samfunnsdeltakelse for*

alle, uavhengig av funksjonsevne, og hindre diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne» (DTL, 2008). I DTL § 12 omtales også utdanningsinstitusjonene sin plikt til individuell tilrettelegging. Her står det at: *«Skole- og utdanningsinstitusjon skal foreta rimelig individuell tilrettelegging av lærested og undervisning for å sikre at elever og studenter med nedsatt funksjonsevne får likeverdige opplærings- og utdanningsmuligheter»*. DTL blir aktuell for vårt prosjekt fordi den skal gi alle like muligheter og rettigheter uansett funksjonsnivå. Det gjelder da, sånn som vi tolker loven, også tilgang på informasjon om tilrettelegging av studiesituasjon for personer med spesielle behov.

1.2 Høyere utdanning i dag

I denne delen skal vi ta for oss hvilke reformer og lover som styrer høyere utdanningen i dagens samfunn. I lys av kvalitetsreformen (2003) som har som mål å heve kompetansenivået i det norske samfunnet øker også kravet til utdanning for arbeidstakerne. Dette gjør at de som har lavere utdanning blir dårligere stilt på arbeidsmarkedet. Universitets- og høyskoleloven (2005) gjør at utdanningsinstitusjonene har ansvar for å legge til rette for at alle skal ha lik tilgang på utdanning til tross for funksjonsnedsettelse. I tillegg skal alle offentlige bygg i følge DTL (2008) og plan og bygningsloven (2008) være utformet universelt, slik at de skal være tilgjengelige på lik linje for alle sammen, uansett funksjonsnivå.

1.3 Hvordan er informasjonen lagt fram for studenter ved HiST

Informasjon om tilrettelegging av studier sendes ut som et skriv i A4-format til alle studenter som blir tatt opp ved et studium på HiST (se vedlegg 1). Her står det kort og konkret om forskjellige funksjonsnedsettelse og litt om hva som kan gjøres. Det står også kontaktinformasjon til rådgiver for studenter med nedsatt funksjonsevne. I tillegg sendes det også med et skriv om læringsmiljø og rettigheter du har som student, samt læringsstedets plikter overfor studentene (se vedlegg 2).

Man kan finne informasjon om tilrettelegging av studier og studiesituasjon på HiST sin hjemmeside. Hjemmesiden er bygd opp med tre hovedkategorier. En som omhandler informasjon om hver enkelt studie, under overskriften ”Studier”. En som handler om praktisk informasjon for studenter, under overskriften ”Student”. Den siste hovedkategorien er beregnet på HiST sine samarbeidspartnere og har overskriften ”Forskning”. Informasjonen

om tilrettelegging lå under kategorien ”Student” videre under kategorien ”Praktisk informasjon” og nederst på siden under ”Studiehverdag”. I tillegg til å ha de tre viktigste kategoriene plassert høyt oppe på siden, er det også et søkefelt helt øverst på høyre side. Her kan man søke etter det man er på utkikk etter.

Ved studiestart får førsteklasse ved hver utdanningslinje besøk av rådgiveren for studenter med nedsatt funksjonsevne, med informasjon om tilrettelegging og om hvordan de skal kontakte rådgiver.

1.4 Forskjellen mellom universell utforming og tilrettelegging

Universell utforming og tilrettelegging er to begreper som går igjen gjennom hele denne rapporten. De kan fort forveksles med hverandre, men har en del forskjeller. Universell utforming går på den generelle tilgjengeligheten som skal gjøre at alle skal ha lik tilgang til bygninger og tjenester. Dette gjelder blant annet nedbygging av funksjonshemmende barrierer. Tilrettelegging kommer inn i bildet når den universelle utformingen ikke er tilstrekkelig og en eller flere personer trenger utvidet individuell tilrettelegging for å få den samme tilgangen som andre.³

³ <http://www.regjeringen.no/nb/dep/jd/dok/nouer/2005/nou-2005-8/18.html?id=390776>

2. Kunnskap om studenter med funksjonsnedsettelse

I denne delen skal vi fremstille tre ulike rapporter som har hovedfokus på funksjonsnedsettelse og høyere utdanning.

Vi har først tatt for oss rapporten «Ute av øye, ut av sinn? » av Unge funksjonshemmede, skrevet av Maren Rognaldsen (2012). Denne rapporten bygger på Bliksvær og Hanssen sin undersøkelse fra 2005. Her kommer det frem at utdanning er en viktig faktor for å komme i arbeid, og at sysselsettingsprosenten øker med stigende utdanningsnivå for alle. Dette gjelder spesielt de med funksjonsnedsettelse. Studenter med funksjonsnedsettelse har en lav sysselsetting i arbeid, og det er en av de grunnene til at utdanningen bør ha et større fokus.

I rapporten ble det gjort noen sentrale funn igjennom intervju og samtale med studenter med usynlige funksjonsnedsettelse. 44 % av studentene var usikre på hvem de skulle oppsøke for å formidle sine tilretteleggingsbehov og 39 % av studentene finner ikke informasjon om hvilke rettigheter de har når det gjelder tilrettelegging. Blant annet at 85 % av studentene mener de kunne prestert bedre i studiene, hvis tilretteleggingen var bedre.

Høgskoler og universitet har siden 1999 vært pålagt å hatt en fast person som kontaktperson for studenter med funksjonsnedsettelse. Det er pålagt at denne personen skal sikre at studentene får tilstrekkelig informasjon om hvilke rettigheter de har når det kommer til individuell tilrettelegging (Rognaldsen, 2012). Det kommer frem i rapporten at mangel på informasjon om hvem som er kontaktpersoner ved utdanningsinstitusjonen er det største avviket. Det er stor frustrasjon over mangel på denne informasjonen og kunnskapen, og kun 3 % av studentene har fått informasjon om tilrettelegging av studiesituasjon sammen med brev om tildelt studieplass. Studiestarten blir derfor ekstra utfordrende for studenter som har særskilte behov for tilrettelegging.

Det fremstilles tydelig i rapporten at studentsituasjonen for studentene ikke er optimal, og at det er stort forbedringspotensial. Dette underbygges i Synnøve Brandts (2005) rapport «høyere utdanning – tilgjengelig for alle? ». Her skriver hun at en av hindringene for at ikke alle har lik adgang til høyere utdanning blant annet kan være manglende informasjon om mulighetene for spesiell vurdering ved opptak, samt for sen informasjon om man er kommet inn på skole, noe som gjør det vanskelig å innrette seg før studiestart. Det uttrykkes også

ønsker fra informantene til Brandt om at de skal kunne slippe å kartlegge sine egne rettigheter, samt mase på personalet om tilrettelegging.

Ut i fra vår tolkning av Eva Magnus' (2009) doktorgrad understøttes dette i hennes studie. Hun ser på hverdagslivet til studenter med nedsatt funksjonsevne. Studentene opplever gode erfaringer når studentene selv uttrykker sine behov, og de ansatte tilrettelegger så langt som mulig, samt anerkjenner deres behov. Hun skriver at denne kombinasjonen fører til gode erfaringer hos de fleste studentene. Dette er en prosess som krever et samspill mellom student og høyskole. Konsulent- og rådgivningstjenesten forteller at det kan være vanskelig å vite omfanget av studenter med funksjonsnedsettelse. De forteller at de har kontakt med mange studenter, men at det er en rekke tilfeller hvor studenter som har behov for tilrettelegging, ikke ønsker å være synlige (Brandt, 2005).

3. Teori

Som bakgrunnsteori for vårt arbeid med rapporten har vi valgt Model of Human Occupation (MoHO) av Gary Kielhofner (2008). MoHO er en av de mest anvendte modellene med aktivitetsfokus knyttet til ergoterapeutisk praksis. Modellen fokuserer på menneskelig aktivitet og setter mennesket i sentrum. For å kunne skape en felles forståelse av hvordan mennesket kommer i gang med aktivitet, hvordan aktivitet organiseres og hvilke aktiviteter som utvelges har vi brukt tre ulike begreper: Vilje, vane og utførelseskapasitet. *"I MOHO ses mennesker som bestående af tre sammenhængende komponenter: Vilje, vanedannelse og udøvelseskapasitet"* (Kielhofner, 2008. S. 26).

Kort beskrivelse av disse tre ulike begrepene:

- Vilje: Motivasjon for å utføre aktivitet
- Vane: Mønster og vanedannelse for hvordan aktivitet organiseres.
- Utførelseskapasitet: Mentale og fysiske evner som ligger til grunne for en persons aktivitetsutførelse

Disse komponentene innvirker på hverandre, og det er viktig å huske på at de er tre ulike sider av et menneske (Kielhofner, 2008). En annen komponent som også utøver en konstant påvirkning på menneskets motivasjon, aktivitetsutførelse og aktivitetsmønster er omgivelsene (Kielhofner, 2008). Menneskers aktivitetsmessige omstendigheter kan ikke vurderes uten at vi har en forståelse av deres omgivelser. Omgivelsene er avgjørende for et menneske, da de enten kan være en ressurs eller belastning for individets aktivitet (Kielhofner, 2008). I en studiesituasjon kan derfor omgivelsene og rammebetingelsene hos studenten være avgjørende for studentens prestasjoner i løpet av studiet. Eksempler på rammebetingelser i denne oppgaven kan være universell utforming av skolebygg, parkering og transportmidler, individuell tilrettelegging av forelesninger og pensum. Når man har en funksjonsnedsettelse vil tilretteleggingen av aktivitet og omgivelser kanskje være avgjørende for at vedkommende skal oppleve mestring innenfor alle områder av studenthverdagen.

Vi velger å bruke MoHO til å kunne avdekke menneskets vilje, vaner, utførelseskapasitet og omgivelser, dette vil danne et bilde av personens aktivitetsidentitet. Identitet kan defineres som hvem man er, ønsker å være samt føler at man er. Det kan også tilsvare en følelse av å

forplikte seg, samt skape roller og sosiale forbindelser (Kielhofner, 2008). Ved å tilegne oss denne informasjonen vil vi kunne kartlegge hvordan informasjonen om tilrettelegging blir gitt ved HiST, hvilke påvirkning den har på studentene og deres studiehverdag.

4. Metode

En metode er framgangsmåter for å få svar på det man skal finne ut av. For å få svar på mandatet vårt har vi brukt to metoder for å samle inn informasjon. De to er kvalitative intervjuer og litteratursøk. Når vi har samlet inn informasjon har vi tenkt kritisk i forhold til relevans, pålitelighet og kvalitet. Dette er viktig for å vite at informasjonen vi har fått er til å stole på.

Intervju:

Vi har valgt å intervjuere studenter med funksjonsnedsettelse på HiST for å finne hvilke erfaringer de har om informasjon i forhold til en tilrettelagt studiehverdag. I tillegg har vi snakket med praksisveileder Oddrun Bollingmo for å finne ut hvilke type informasjon som blir gitt, og på hvilken måte. Vi har også hatt samtale med webansvarlig på HiST for å finne ut hvordan de har tenkt når de har plassert linken med tilrettelegging på hjemmesiden. Vi har benyttet oss av kvalitativ metode. I følge Nasjonal Digital Læringsarena er kvalitative undersøkelser *«I kvalitative undersøkelser kan vi for eksempel få frem meninger, holdninger, ønsker eller synspunkter. Svarene vi får, kan være så forskjellige at det ikke gir mening å presse dem inn i en statistikk. De må oppfattes som tendenser, eller de må tolkes slik at de gir mening og forhåpentligvis svar på det man ønsker å få greie på»* (Giske Andersen, sett: 12.01.13). Den kvalitative metoden vi har valgt å benytte oss av semistrukturert intervju.

Litteratursøk:

Vi har gjennom søking i databaser opparbeidet oss kunnskap om forskning som er gjort på området vi skal skrive om. Gjennom disse har vi sett hva vi bør finne ut av i intervjuene, i tillegg til kilder som vil styrke påliteligheten til rapporten.

4.1 Litteratursøking

For å finne relevant forskning til rapporten benyttet vi oss av ulike databaser. Vi startet med helsebiblioteket.no som er en samlet side for databaser som inneholder helserelaterte artikler. For å være sikker på at den informasjonen vi hentet inn var pålitelig valgte vi kun å benytte oss av kvalitetssikrede databaser. De databasene vi benyttet oss av var: Cinhal, Cochrane Library, Pubmed, Svemed+, Før vi startet med søkingen etter aktuell litteratur diskuterte vi i

gruppa hvilke søkeord vi skulle bruke slik at forskningsartiklene skulle bli relevant i forhold til mandatet.

De søkeordene vi ble enige om var: STUDENTS, DISABILITY, SCHOOL, HIGHER EDUCATION; INFORMATION, OCCUPATIONAL THERAPY, NORWAY, EUROPE, AVAILABILITY, FACILITATION. I tillegg benyttet vi oss av "AND", "OR" for å kunne utvide søkene og søke samtidig med flere søkeord (se vedlegg 3). Vi fikk mange artikler som var relevant for rapporten, og det første vi gjorde var å lese det abstrakte av artiklene, og for å kunne vurdere hvilke av de artiklene vi fant som var pålitelige og relevant benyttet vi oss av et hjelpeverktøy som heter; sjekklister for vurdering av kunnskap. Og en artikkel skrevet av Lillebeth Larun «Kritisk vurdering – hvorfor og hvordan».

En artikkel som vi har brukt i rapporten var Boxall, K. mf. 2004 «Room at the academy? People with learning difficulties and higher education». Denne artikkelen handler om studenter med lærevansker som forteller om sine erfaringer som student med lærevansker, og hvilke utfordringer de har for å bli inkludert i undervisningen. Det kommer også frem gjennom artikkelen at " samtidig som universitetene utvider deltakelsen og tilgangen for mennesker med funksjonsnedsettelse, har de fortsatt utfordringer med å gjennomføre dette.

I følge Collins, M. mf. (2005) i «Higher Education and Psychiatric Disabilities» kommer det frem at «studenter med psykiske utfordringer har et økende nærvær på høyskoler og universiteter». I tillegg sier Collins, M. (2005) at det er lite informasjon om tjenestene som er tilgjengelige for studenter med psykiske utfordringer. Studentene visste heller ikke hvilke personer de skulle kontakte for å få tilgang på tjenestene.

4.2 Intervju

For å komme i kontakt med studenter som har funksjonsnedsettelser valgte vi å benytte oss av utdanningsprogramvaren «It's Learning». Her sendte vi ut en felles melding til alle studenter ved HiST, hvor vi skrev at vi ønsket kontakt med studenter med tilrettelagt studiehverdag. Vi fikk svar fra 10 studenter og fikk gjennomført intervju med åtte av disse. Vi mente det var best at en person utførte intervjuet, mens tre stykker tok notater. Dette for å få mer struktur under intervjuet.

Dette er meldingen vi sendte til studentene på It's Learning:

Hei.

Vi er fire studenter ved 3 året ergoterapiutdanningen på HiST som nå skal ut i prosjektpraksis.

Vår oppgave går ut på å finne en bedre løsning på hvordan informasjon om tilrettelegging av studiehverdagen kan bli bedre synlig både for ansatte, studenter og fremtidige søkende.

I den forbindelse trenger vi å intervjuere studenter som trenger litt ekstra tilrettelegging i hverdagen, om hvilket syn de har på dette, og hvordan dette oppleves for den enkelte. Informasjonen vil være anonym, og vi vil kun benytte oss av de meninger og tilbakemeldinger vi får.

Vært flott om dere som er interesserte tar kontakt her på It's learning.

På forhånd takk.

Mvh Malin, Kay, Mari og Jannicke

Vi bestemte oss for å benytte oss av kvalitative forskningsmetoder i forkant av intervjuet, slik at vi unngikk å få ensartede svar. Innen kvalitativ forskning er det intervju som dominerer, og den vanligste formen for intervju kalles semistrukturert intervju (Gisle Andersen, Sett: 12.02.13). Vi utformet så en intervjuguide som vi skulle bruke som mal under intervjuene (Se Vedlegg 4). Grunnen til at vi valgte semistrukturert intervju var for å skape en naturlig samtale mellom student og forsker, der samtalen er styrt av forskeren og dens intervjuguide. En annen fordel var at vi kunne stille oppfølgingsspørsmål som kunne utdype svaret til studenten bedre.

Under intervjuet var det viktig at vi hadde hovedfokuset på hvordan studentene opplever at informasjon blir formidlet både før skolestart, og igjennom studieforløpet. Vi ønsket også å finne ut hvilke forbedringer og forandringer studentene selv mente var viktig å prioritere, for at tilbudet skal bli optimalt for alle. Store deler av intervjuet ville derfor bestå av personlige erfaringer og meninger fra studentene.

Første del av intervjuet la vi opp til enkle spørsmål, som det var lett å svare på. Dette mente vi ville sette samtalen og kjemien mellom student og forsker i gang. Vi valgte å benytte oss av noen åpne temaspørsmål, for å fange opp de personlige svarene, etterfulgt av noen lukkede spørsmål for å kunne avgrense til oppgaven.

I tillegg til intervjurunder av studenter valgte vi å ha en uformell samtale med Webansvarlig ved HiST for høre hvor bevisst valgene på hjemmesiden til HiST er. I forkant av denne samtalen lagde vi en intervjuguide som kunne være til hjelp under samtalen (Se Vedlegg 5).

5. Resultat av intervju med studenter

Før vi tok kontakt med studentene og intervjuet dem prøvde vi oss litt fram på nettsiden til HiST for å erfare hvordan det var å finne nødvendig informasjon om tilrettelagt studiesituasjon. Førsteintrykket vi fikk var at vi syntes det var vanskelig å finne fram når vi ikke viste helt hva vi så etter. Når vi trykket oss inn på et tema kom det flere muligheter vi kunne trykke oss inn på. Vi fikk inntrykket av at det var litt tungvint å finne fram og at prosessen tok lang tid. Tålmodigheten ble satt på prøve og frustrasjonen ble stor når vi fant ut hvor vanskelig det skulle være å finne fram til de punktene vi så etter.

I løpet av forskningsperioden har vi intervjuet studenter med ulike funksjonsnedsettelse, som tilhører ulike avdelinger ved HiST, samt kommet ulikt i studieforløpet. Bakgrunnen til studentene var ulik, noen hadde vært i jobb tidligere, mens andre kom direkte fra videregående eller folkehøgskole. Noen av disse studentene møtte vi på deres arena, mens andre hadde mulighet til å gjøre intervjuene ved HiST/AHS. Dette gjorde det mulig for oss å observere noen av studentens daglige omgivelser. For å avgrense resultatene av intervjuene, valgte vi å bare ta med det vi mente var relevant for mandatet og rapporten.

Det kom frem at det var ulike meninger om hvordan informasjonen om tilrettelegging var gitt, noen av studentene hadde tatt kontakt på eget initiativ, mens andre ikke visste om sine rettigheter før et stykke ut i studieforløpet. Det var også delte meninger om hvor informativ informasjonen som ble gitt var. En av studentene mente det burde bli gitt informasjon om tilrettelegging ved oppstart både i 2 og 3. år, da et tilretteleggingsbehov kunne oppstå, eller at tidligere behov endret seg.

Studentene var enige om at det ble mye generell informasjon ved studiestart, noe som gjorde at informasjonen om tilrettelegging ikke ble synlig nok. Over halvparten av studentene mente at HiST sin hjemmeside hadde lite informasjon om deres rettigheter, og at det var vanskelig å finne frem til den aktuelle siden. De delte også meningen om at det kunne være vanskelig å finne frem til riktig kontaktperson ved en av skolene. En av studentene sa:

Studiehverdagen ville være mye enklere, om vi kunne ha forholdt oss til en kontaktperson ved vår egen avdeling på HiST.

Generelt blant studentene fant vi ut at de fleste brukte private biler med innvilget parkeringsplass eller taxi for å komme til skolen. Forelesningene var tilrettelagt for omtrent halvparten av dem vi intervjuet, dette gjaldt de med hørsel og synsproblematikk. Studentene med bevegelsesnedsettelse kunne tenkt seg enda mer tilrettelegging under forelesning, slik at det var mulig å sitte helt fremme.

Gjennom denne prosjektpraksisen har vi innhentet informasjon fra studenter med ulike funksjonsnedsettelser. Vi intervjuet studenter med synlige og usynlige funksjonsnedsettelser. Vi utformet en intervjuguide som vi brukte som mal under intervjuene (Vedlegg 4). Informasjonen vi innhentet fra studentene var noe forskjellige, noen hadde sterke meninger om hva som kunne vært gjort bedre i forhold til tilrettelegging av informasjon rundt studiesituasjon, mens andre var fornøyd med informasjonen de hadde fått.

Gjennom intervjuene fikk vi et innblikk i hvordan det er å være student med funksjonsnedsettelse. Vi fikk øynene opp og ble mer engasjert enn det vi hadde trodd. Av de studentene vi intervjuet uttrykket flertallet at de hadde problemer med å finne fram på nettsidene. De syntes at informasjonen de lette etter var vanskelig å finne og når de først fant det syntes de ikke at det var utfyllende nok. Vi opplevde at dette stemte med den erfaringen vi hadde gjort oss når vi skulle finne informasjon om tilrettelagt studiesituasjon. Vi fikk erfart hvor mye fram og tilbake det var og hvor usikker studentene var på hvem de skulle kontakte om det var noe de lurte på. De fleste studentene syntes at det var vanskelig å vite hvem de skulle kontakte og hvor de skulle gå om de hadde spørsmål om tilrettelegging av studie.

Under intervjuene kom det også fram at noen hadde mer erfaring enn andre og at de var mer rutinert når det kom til hva de trengte. Erfaringen de satt inne med hadde de tatt med seg fra tidligere studier og fra grupper de er medlemmer av på fritiden. Disse studentene hadde en stor fordel siden de hadde flere informasjonskanaler å knytte seg til.

Under intervjurundene møtte vi studenter med både synlige og usynlige funksjonsnedsettelse. En usynlig funksjonsnedsettelse kan som tidligere skrevet være alt fra psykiske utfordringer til dysleksi. Denne gruppen studenter faller ofte ut av systemet, og har vanskeligere for å bli sett. Dette understøtter flere av dem vi har intervjuet. Flere av studentene påpekte at eksterne forelesere i noen tilfeller vegret seg mot å bruke mikrofoner under forelesningene og at studentene var usikre på sine rettigheter i forhold til dette. I tillegg syntes noen at det var ubehagelig å ta dette opp med foreleserne under forelesning foran hele klassen.

Grunnet lange søkeprosesser og lite informasjon før studiestart brukte mange av studentene store deler av første semester på å skrive søknader og finne ut sine rettigheter. Dette førte til at flere følte at de ikke mestret rollen som student.

5.1 Samtale med webansvarlig

Gjennom samtalen med webansvarlig for HiST sin nettside fikk vi et innblikk i hvordan de hadde tenkt når de utformet siden. Han meddelte at de hadde lagt om sidene for to år siden, for å gjøre den mer oversiktlige. De tok i bruk et mer moderne oppsett som ifølge han er mye brukt i dag, nettopp på grunn av oversiktligheten. Han forklarte hvordan de hadde tenkt når de delte inn siden i hovedkategorier. Han sa også at de ikke hadde tatt noe særlig høyde for eventuelle brukere av siden som kunne ha dårlig datakunnskap. Dette begrunnet han med at de mente at siden var utformet slik at det var forventet at studenter ved en høyskole skulle klare å navigere seg frem til det de var ute etter av informasjon. I forhold til personer med lese- og skrivevansker sa han at de brukte et stave- og oppsettsanalyseprogram som anslo hvor avansert informasjonen på siden var lagt frem. De prøvde hele tiden å legge seg på så lite avansert språkbruk og setningsoppbygging som mulig, men at dette i noen tilfeller var vanskelig å overholde, grunnet informasjonens innhold. Vi opplyste om at vi hadde fått tilbakemeldinger fra studentene vi hadde intervjuet om at noen av dem hadde problemer med å finne frem til informasjonen om tilrettelegging. Vi lurte derfor på om det var mulig å legge en link til dette direkte under kategorien ”Student”. Dette sa han at kunne la seg gjøre, og det ble gjort senere samme dag.

6. Diskusjon

Vi gikk inn i dette prosjektet uten å ha noen spesiell bakgrunnskunnskap om hvordan hverdagen var for studenter med nedsatt funksjonsevne. Derimot hadde vi litt kunnskap om lovverk som omhandlet diskriminering og rettigheter, samt hvilke plikter institusjoner og offentlige bygg hadde i forhold til tilgjengelighet og universell utforming. Ved hjelp av mandatet og veilederne fikk vi den grunnleggende kunnskapen vi trengte for å komme i gang med prosjektet.

Vi vurderte i starten om vi skulle ta kontakt med studentene eller om prosjektveileder skulle ta kontakt. Vi ble enige om at vi skulle ta kontakt med studentene selv for å se om vi fikk noen respons. For at vi skulle nå studentene måtte vi sende ut en melding via nettportalen It's Learning. Her påpekte vi at alle svar skulle være anonyme for å ivareta taushetsplikten. Vi la også vekt på hvordan vi formulerte meldingen, slik at ingen følte seg krenket og at meldingen ble etisk riktig framstilt (Bredland m.fl. 2002). Siden vi nevnte i meldingen at vi skulle ivareta anonymiteten til studentene og at de svarte av fri vilje, valgte vi og ikke bruke en samtykkeerklæring. Det er vanskelig å fastslå om dette er etisk korrekt siden de ikke har signert på at opplysningene de har gitt blir brukt i rapporten, derimot ser vi det som etisk siden de selv har valgt å delta i prosjektet. Flere av studentene har deltatt i lignende prosjekt tidligere, noe som tilsier at de visste hva det innebærer å delta.

Et annet etisk dilemma vi møtte underveis i samtlige intervjuer, var om vi skulle stoppe de vi intervjuet når de sporet litt av og snakket om andre ting ved Hist som de hadde meninger om enn det vi var på utkikk etter. Vi valgte å la de snakke ut om det de hadde på hjertet fordi at de hadde mye å si om hele studiesituasjonen og hva de oppfattet som positivt eller negativt.

Noe som flere av informantene, spesielt de med hørselshemninger nevnte angående informasjon om tilrettelegging var at de var usikre på sine rettigheter når det kom til tilrettelegging av forelesninger. De syntes at noen forelesere var flinke til å benytte mikrofoner under forelesningene, men at eksterne forelesere ikke alltid var informert om at noen av studentene var avhengige av at mikrofonene ble brukt og at noen vegret seg for å ta i bruk slik teknologi. I noen tilfeller endte dette med at informanten dro fra forelesningen fordi

at det ikke opplevdes som hensiktsmessig eller meningsfullt å delta på en forelesning som studenten ikke fikk utbytte av. I følge Kielhofner (2008) er motivasjon og meningsfullhet en viktig faktor for deltakelse. Når noen av disse faktorene ikke oppfylles påvirker dette utøvelseskapasiteten hos menneske. Dermed oppleves en ubalanse i aktivitetsmønsteret som igjen påvirker vilje og vaner.

Fravær fra de sosiale omgivelsene i starten av studietiden som man blir en del av under fadderuka førte til at flere av studentene hadde utfordringer med å tilpasse seg rollen som student. I følge Kielhofner (2008) dannes roller ut i fra vår oppfattelse og forståelse av det vi gjør, og hvilke hensikter vi har med våre handlinger. Aktivitetsidentitet er en sammensatt følelse av hvem man er og hvem man ønsker å være som et aktivt menneske. Personens aktivitetsidentitet skapes av aktivitetsdeltakelse. Aktivitetsidentitet påvirker dine valg, og dine vaner og endrer hvordan man deltar på aktiviteter i hverdagen. Om du som student ikke føler at du utfyller din rolle som student, vil dette kunne føre til at du mangler motivasjon og ser ikke selve studietiden som meningsfull.

Det vi ser på som en svakhet ved resultatet av dette prosjektet som omhandler tilgjengeligheten av informasjon om tilrettelegging, er at vi kun har intervjuet de som har blitt studenter og ikke de som ikke hadde blitt studenter grunnet sine funksjonsnedsettelse. Ved å intervju disse ville vi kanskje fått et innblikk i hva som gjorde at de ikke valgte å innta studentrollen. Her kunne vi fått andre synspunkter på hvordan informasjonen kunne gis for å legge til rette for at flere med funksjonsnedsettelser kunne bli i stand til å bli studenter.

Resultatet av litteratursøkinga ga oss mange forskningsartikler på området med studenter i høyere utdanning med funksjonsnedsettelse, og gjennom disse fikk vi bakgrunnskunnskap som er forankret i rapporten. Under søkingen fant vi ut at det var lite forskning om studenter i høyere utdanning med funksjonsnedsettelse i Norge. De vi fant var fra andre deler av Europa og USA, noe som ikke gir oss et spesifikt bilde på hvordan situasjonen er i Norge. I tillegg fant vi lite relevant forskningsstoff om tilgjengeligheten av informasjon om tilrettelegging av studiesituasjonen.

6.1 Tilrettelegging og universell utforming av informasjon

Med tilrettelegging og universell utforming av informasjon, mener vi til hvilken grad informasjonen er tilgjengelig og tilstrekkelig for alle studenter, uansett funksjonsevne. Som nevnt tidligere har vi valgt å se på hvordan informasjonen er tilrettelagt for studenter med forskjellige funksjonsnedsettelse.

Webansvarlig hos HiST var av den oppfatning at informasjonen på nettsiden var oversiktlig og lett tilgjengelig for alle brukere. Under konstruksjonen av siden hadde de tenkt over at informasjonen skulle kunne leses av alle uansett funksjonsevne, både med tanke på skrift- og setningsoppbygging og oversiktighet. Vi synes informasjonen som står på nettsiden er formulert på en slik måte at den kort og konsist gir de mest nødvendige informasjonen for studentene. Selve utformingen av nettsiden syntes vi først var litt uoversiktlig, da vi måtte bruke 3-4 klikk for å komme frem til den ønskede informasjonen. Derimot har siden blitt oppdatert etter vårt møte med webansvarlig, så nå ligger det link til informasjon om tilrettelegging direkte under den ene hovedkategorien. Dette synes vi gjør informasjonen lettere tilgjengelig enn tidligere. Likevel er denne endringen så fersk at det er vanskelig å vurdere effekten av dette. Det gjenstår derfor å se om denne lille endringen bedrer studentenes syn på informasjonens tilgjengelighet eller om det kreves flere og mer omfattende grep.

7. Avslutning

Gjennom vårt arbeid med dette prosjektet har vi blitt bedre kjent med, og mer bevisst på hvordan en funksjonsnedsettelse kan påvirke studiehverdagen til berørte studenter. Intervjuene av studenter med forskjellige funksjonsnedsettelser har gitt et innblikk i hva målgruppen synes om tilgjengeligheten av informasjonen om tilrettelegging av studiesituasjonen. Studentenes syn på dette varierte stort fra person til person. Noen hadde lite eller ingen utfordringer med å finne informasjonen de var ute etter, mens andre ikke hadde funnet frem fordi de mente at siden var uoversiktlig. Samtidig syntes noen at det var alt for mye generell informasjon ved studiestart, så informasjonen om tilrettelegging ”kom litt bort i mengden”. Derimot var det også noen som mente at de fikk god informasjon ved studiestart og resten av det første studieåret, men etter det første året følte de at det var lite oppfølging og at de ble overlatt til seg selv for å få den informasjonen og hjelpen de trengte.

Under vår samtale med webansvarlig hos HiST fikk vi allerede gjennomført et tiltak ved å endre litt på hjemmesiden så det trengs færre museklikk for å finne frem informasjonen om tilrettelegging. Å gi informasjon om tilrettelegging i høyere utdanning til elever ved videregående skoler er et tiltak som burde ha blitt gjennomført. Da kan man få gitt informasjon ved et tidligere tidspunkt, slik at flere kan bli i stand til å søke høyere utdanning. Et annet tiltak vi vurderer som relevant er å ha en egen forelesning om tilrettelegging like etter studiestart for årstreklassen ved alle linjene, så dette stikker seg litt mer ut av mengden med informasjon. I tillegg kunne det ha vært fordelaktig og kalt inn alle i 2- og 3.trinn, som har hatt tilrettelegging for et oppfølgingsmøte. Dette vil kunne belyse om tilretteleggingsbehovet er forandret, eller fortsatt det samme, samtidig som studentene slipper å føle seg ”glemt”.

Vi synes at prosjektet er interessant fordi det belyser et aktuelt tema. I følge Blikksvær og Hanssen (2005) har det i løpet av de siste årene blitt viktigere med høyere utdanning for personer med funksjonsnedsettelser. Lovverk og stortingsmeldinger legger vekt på at alle har rett på en høyere utdanning uansett funksjonsevne. Vi synes at dette er et viktig budskap å få frem, siden mange av studentene vi intervjuet uttrykket at de var redde for å ta en høyere utdanning med tanke på jobbmulighetene etter endt studie. Gjennom denne rapporten har vi

prøvd å få frem vårt budskap og hva vi mener bør gjøres for å gjøre informasjonen lettere tilgjengelig for studentene, slik at de skal finne ut hva de går til og hvordan de skal gå frem.

Under dette prosjektet har vi erfart at høyere utdanning ikke er tilstrekkelig tilgjengelig for alle med nedsatt funksjonsevne. Vi har gjennom vår rapport prøvd å sette fokus på å bedre informasjonen til studentene, slik at alle studentene skal få tilstrekkelig kjennskap til sine rettigheter og muligheter i høyere utdanning.

8. Litteratur

- Bliksvær, T. & Hanssen, J.I. 2005. *Funksjonshemming, utdanning og arbeidsmarkedsdeltakelse*. Senter for inkluderende Arbeidslivsforskning.
- Boxall, K., Carson, I. and Docherty, D. 2004. *Room at the academy? People with learning difficulties and higher education*. Disability & Society, 19(2): 99 – 112
[Internett] Hentet fra:
<http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/0968759042000181749> [Lest 01.02.13]
- Brandt, S.S.(2005) *Høyere utdanning- tilgjengelig for alle? Studenter med funksjonsnedsettelse og funksjonshemming i høyere utdanning- Kvalitetsreformens betydning og lærestedenes strategier for inkludering*. Oslo NIFU STEP
- Bredland, Ebba Langum, Oddrun Anita Linge og Kjersti Vik. 2002. *Det handler om verdighet*. Oslo: Gyldendal Akademisk
- Collins, M. Mowbray, C. 2005. *Higher Education and Psychiatric Disabilities: National Survey of Campus Disability Services*. American journal of orthopsychiatry 75: 304 – 315 <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1037/0002-9432.75.2.304/abstract>
[Lest 29.01.13]
- Forsidebilde: Hentet fra: <http://studentorgs.umich.edu/student>
- Høgskolen i Sør-Trøndelag, tilrettelegging: <http://hist.no/content/108/Tilrettelegging>
[Lest.21.01.13]
- Jamtvedt, G. & Nordtvedt, M.W. (2008) *Kunnskapsbasert ergoterapi – et bidrag til bedre praksis*. Fagblad for norsk ergoterapeutforbund. [internett] Hjemmeside for ergoterapeuten. Tilgjengelig fra: <http://www.ergoterapeuten.no/Fagbladet-Ergoterapeuten/Artikler/Fagartikler/Kunnskapsbasert-ergoterapi-et-bidrag-til-bedre-praksis%21> [Lest: 18.02.13]

- Kielhofner, G. (2008): *A Model of Human Occupation. Theory and Application*, Lippincott Williams & Wilkins, Fourth Edition

- Kunnskapsdepartementet. 2007.
<http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/pressesenter/pressemeldinger/2007/bedre-studier-og-sterkere-laresteder-.html?id=493024> [Lest: 12.01.13]

- Larun, L. (2008) *Kritisk vurdering- hvorfor og hvordan?*, Ergoterapeuten, (1), s. 46-49. Tilgjengelig fra: <http://www.ergoterapeuten.no/Fagbladet-Ergoterapeuten/OmErgoterapeuten/Tidligere-utgaver> [Lest: 18.02.13]

- LOV 2008-06-20 nr 42: Lov om forbud mot diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne (diskriminerings- og tilgjengelighetsloven) www.lovdata.no [Lest: 16.01.13]
 § 1 Lovens formål
 § 9 Plikt til generell tilrettelegging (Universell utforming)

- LOV-2005-04-01-15 Lov om universiteter og høyskoler (universitets- og høyskoleloven). www.lovdata.no [Lest: 16.01.13]
 § 4-3 (5)
 § 4-3 Læringsmiljø

- LOV-2008-06-27-71 Lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven). www.lovdata.no [Lest: 16.01.13]

- Magnus, Eva. 2009. *En studie av hverdagslivet til studenter med nedsatt funksjonsevne*. Trondheim: NTNU

- Miljøverndepartementet. 2007
<http://www.regjeringen.no/nb/dep/md/dok/hoeringer/hoeringsdok/2007/horing---utkast-til-rikspolitiske-retnin/-2/utdypende-forklaring-og-veiledning-til-r.html?id=496217> [Lest: 26.01.13]

- Nasjonal digital læringsarena. Giske Andersen. <http://ndla.no/nb/node/57095> [Lest: 12.01.13]
- Norge ergoterapeutforbund. Vurdere kunnskap. Hentet fra: <http://www.netf.no/Ergoterapeutene/om-ergoterapi/Fakta-om-ergoterapi/Kunnskapsbasert-ergoterapi/Trinn-4.-Vurder-kunnskapen> [Lest 18.02.13]
- NOU 2001: 22 Fra bruker til borger
<http://www.regjeringen.no/nb/dep/ad/dok/nouer/2001/nou-2001-22/13/9/3.html?id=365108> [Lest 21.01.13]
- NOU 2005:8 Likeverd og tilgjengelighet
<http://www.regjeringen.no/nb/dep/jd/dok/nouer/2005/nou-2005-8/18.html?id=390776>
[Lest: 01.02.13]
- Rognaldsen, M. 2012. *Ute av øye – ute av sinn. Ei kartlegging av tilrettelegginga i høgare utdanning for studenter med usynlige funksjonshemningar.*
- St.meld. nr 40 (2002-2003) *Nedbygging av funksjonshemmende barrierer*. Pkt 5.1.2.
<http://www.regjeringen.no/nb/dep/aid/dok/regpubl/stmeld/20022003/stmeld-nr-40-2002-2003-.html?id=197129> [lest 21.01.13]
- The Universal Declaration of Human Rights. 1948.
<http://www.un.org/en/documents/udhr/index.shtml#a26> [Lest: 15.01.2013]

9. Vedlegg 1

Saksbehandler: Oddrun Bollingmo, tlf. 73 55 94 31/952 93 129
Vår dato: 28.06.11 Vår ref.:
Deres dato: Deres ref.:

Til nye studenter ved HiST

NOE VI KAN GJØRE FOR DEG FØR STUDIESTART?

Vi jobber for universell utforming av studiestedene, men må i noen tilfeller ty til individuelle løsninger. Er du en av mange som trenger noe ekstra for at studiene skal gå bra? I så fall er det viktig for oss å få vite det så snart som mulig, slik at vi kan forberede oss på å ta imot deg på best mulig måte.

Hører du dårlig?

Vi har teleslynger, men de finnes ikke over alt. Fortell oss hvor du skal studere, så vi kan legge til rette for deg.

Kommer du fram med rullestol?

Kanskje ikke over alt, men vi jobber med tilgjengeligheten. Hvor skal du studere?

Kan du få ekstra tid på eksamen, bruke PC eller ordbok?

Mange studenter sier at de ikke visste at de kunne få *særordning*, for eksempel ekstra tid, på eksamen ved høgskolen, men det kan du få hvis du trenger det. Du må søke og dokumentere behovet med uttalelse fra lege eller spesialist. Søknadsfristen er 15. september i høstsemesteret og 15. februar i vårsemesteret.

Hva kan du gjøre selv for å sikre deg en best mulig oppstart?

Gi oss beskjed om hva du trenger, *samtidig som du svarer på at du mottar studieplassen*, så får vi bedre tid til å legge til rette for deg.

Trenger du å snakke med noen om hvilke muligheter som finnes, så ta gjerne kontakt med meg.

Velkommen til HiST!

Vennlig hilsen

Oddrun Bollingmo
Rådgiver for studenter med nedsatt funksjonsevne

oddrun.bollingmo@hist.no

Mobil: +47 952 93 129

Postadresse:
Høgskolen i Sør-Trøndelag
N-7004 Trondheim

Besøksadresse:
E. C. Dahls gt. 2 (Brygghuset)
Trondheim

E-post:
oddrun.bollingmo@hist.no
Web:
www.hist.no

Telefon:
+47 73 55 90 00
Mobil:
+47 952 93 129

Org.nr.:
975264750

9.1 Vedlegg 2

✓
MOTTATT
INTERNT
09 NOV. 2012

Statlige og private universiteter og høyskoler

Deres ref.

Vår ref.
12/2144

Dato
05.11.2012

Høyere utdanningsinstitusjoners arbeid med læringsmiljø og tilrettelegging

Departementet vil oppfordre høyere utdanningsinstitusjoner til å legge vekt på arbeidet med å legge til rette for studentenes læringsmiljø og å tilrettelegge for studenter som har særskilte behov. Det er et mål for regjeringen at høyere utdanning skal legges til rette slik at alle studenter, også de som har behov for tilpasning under studiet, kan tas opp til og gjennomføre utdanningen.

Det er styret ved institusjonen som har det overordnede ansvaret for studentenes læringsmiljø. Styret skal, i samarbeid med studentsamskipnadene, legge forholdene til rette for et godt studiemiljø og arbeide for å bedre studentvelferden på lærestedet. Styret har ansvar for at læringsmiljøet på institusjonen, herunder det fysiske og psykiske arbeidsmiljøet, er fullt forsvarlig ut fra en samlet vurdering av hensynet til studentenes helse, sikkerhet og velferd, jf. universitets- og høyskoleloven (uhl.) § 4-3.

Institusjonene skal, så langt det er mulig og rimelig, legge studiesituasjonen til rette for studenter med særskilte behov, men tilretteleggingen må ikke føre til en reduksjon av de faglige krav som må stilles ved eksamen, jf. uhl. § 4-3 femte ledd. Lærested og student bør samarbeide om gode og hensiktsmessige løsninger. Institusjonene bør i denne sammenheng informere tydelig – blant annet på sine hjemmesider – hvem som er kontaktperson ved behov for tilrettelegging av studiehverdag og eksamen.

Alle studenter har en lovfestet rett til en utdanningsplan etter uhl. § 4-2. En slik plan skal sikre et tettere og mer forpliktende forhold mellom institusjonen og den enkelte student. Dette skal bidra til å bevisstgjøre institusjonen om sitt ansvar for å tilrettelegge studiesituasjonen for dem som har særskilte behov, og vil kunne være et nyttig verktøy

Postadresse
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo
<http://www.kd.dep.no/>

Kontoradresse
Kirkeg. 18
postmottak@kd.dep.no

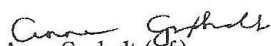
Universitets- og
høyskoleavdelingen
Sentralbord: 22 24 90 90*

Saksbehandler
Øystein Holmedal-Hagen
22 24 77 89
Org. nr. 872 417 842

for å få avklart hvilke studenter som har behov for tilrettelegging.

Etter uhl. § 4-3 skal det være et læringsmiljøutvalg ved institusjonen som skal bidra til at studentenes læringsmiljø blir ivaretatt. Utvalget skal delta i planleggingen av tiltak vedrørende læringsmiljø og nøye følge utviklingen i spørsmål som angår studentenes sikkerhet og velferd. Vi viser også til Universell, som er en nasjonal pådriverenhet, som skal medvirke til å fremme et inkluderende læringsmiljø for studenter med funksjonsnedsettelse, og å være en pådriver for læringsmiljøutvalgene ved norske læresteder.

Med hilsen

Anne Grøholt (e.f.)
avdelingsdirektør

Øystein Holmedal-Hagen
rådgiver

Kopi: UHR
Nettverk for private høyskoler
Unge funksjonshemmede
Universell v/NTNU

9.2 Vedlegg 3

Cinhal: Søkord:

STUDENTS, DISABILITY, HIGHER EDUCATION antall treff: 107

STUDENTS, NORWAY, INFORMATION antall treff: 26

STUDENTS, EUROPE, AVAILABILITY antall treff: 5

Cochrane Library: Søkord:

OCCUPATIONAL THERAPY, STUDENTS, INFORMATION antall treff: 10

INFORMATION, STUDENTS, DISABILITY antall treff: 73

AVAILABILITY, INFORMATION, STUDENTS, NORWAY antall treff: 1

AVAILABILITY, INFORMATION, STUDENTS antall treff: 13

Pubmed: Søkord:

STUDENTS, DISABILITY, NORWAY antall treff: 112

INFORMATION, DISABILITY, HIGHER EDUCATION antall treff: 216

INFORMATION, DISABILITY, HIGHER EDUCATION, STUDENTS antall treff: 16

Svemed+: Søkord:

STUDENTS, INFORMATION, NORWAY antall treff: 10

HIGHER EDUCATION, DISABILITY, EUROPE antall treff: 1

HIGHER EDUCATION, DISABILITY, INFORMATION antall treff: 0

9.3 Vedlegg 4

Intervju

Innledende spørsmål:

1. Hvilken form for funksjonsnedsettelse har du?
2. Hva studerer du?
3. Hvordan utformer din skoledag seg?
4. Hvordan er det for deg å komme seg på skolen med tanke på transport?

Informasjon:

5. Hvordan synes du at informasjonen på nettsidene til Hist er?

Lett å finne?

Er det noe som mangler?

Står det hvem du skal ta kontakt med om du lurer på noe?

6. Har du noen forslag til endringer i hvordan informasjonen blir gitt?

Nettside, brosjyrer, flyers, posters? Eventuelt mer informasjon på videregående skole?

7. Vet du hvilke rettigheter du har med tanke på tilrettelegging eller dersom det oppstår utfordringer?

Fikk du informasjon om dette før skolestart? Eller ved skolestart, eller måtte du finne det ut selv?

8. Har du vært i kontakt med rådgiver på videregående skole og fått informasjon om videreutdanning og tilrettelegging?

Synes du at formidlingen av informasjon var annerledes fra videregående til høyskole?

Var det bedre rådgivertilbud på videregående skole?

9. Blir informasjon om tilrettelegging av eksamen gitt på forhånd? Eller får du vite det i siste liten?

Universell utforming og tilrettelegging:

10. Føler du at forelesningene er tilrettelagt?

11. Er skolen tilrettelagt for deg?

Hva synes du eventuelt kunne vært gjort annerledes?

Fikk du noen informasjon på forhånd angående tilrettelagt studiesituasjon?

12. Hvordan opplevde du å bli mottatt ved skolen med tanke på tilrettelegging, informasjon og veiledning?

13. Trenger du tilrettelegging i hjemmet?

Fikk du informasjon om tilrettelegging av bolig? Støtte fra NAV, informasjon fra SIT, eventuelt særplass på studentby?

Praksis:

14. Er det praksis i din studieretning?

Har du fått informasjon om tilrettelagt praksis? Eventuelt særplass?

Til slutt:

15. Hvis vi lurere på noe kan vi ta kontakt med deg på mail?

9.4 Vedlegg 5:

Samtale med webansvarlig

1. Har dere tatt høyde for studenter med funksjonsnedsettelse i utformingen av nettsiden?
2. Mener du at siden er godt utformet i forhold til struktur og kontraster?
3. Er det mulig å synliggjøre linken til tilrettelegging bedre?